

Students' voice

พบกันอีกครั้งกับบทความที่จะนำพาท่านผู้อ่านที่สนใจเกี่ยวกับการศึกษาได้เห็นมุมมอง และฟังเสียงโดยตรงจากนักศึกษาในโรงเรียนวิทยาศาสตร์สุขภาพ กับบทความ 'Students' voice' และในวารสารฉบับนี้ทางทีมงานได้สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกระบวนการทำงานเป็นทีม หรือ Team-based learning ของนักศึกษาแพทย์ โดยมุ่งเน้นไปที่จุดเด่นและจุดพัฒนาของการเรียน Team-based learning ผ่านมุมมองผู้เรียนที่แตกต่างกัน

โดยตามหลักการเรียนรู้ Team-based learning มีองค์ประกอบหลากหลายขั้นตอน ตั้งแต่การศึกษาบทเรียนล่วงหน้า, การทำโจทย์ปัญหา iRAT, gRAT และ application exercise ในห้องเรียน รวมถึงบรรยากาศห้องเรียนที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งในแต่ละขั้นตอน ล้วนมีความท้าทายในการจัดการเรียนการสอนทั้งสิ้น

ดังนั้นการได้รับฟังความเห็นของผู้เรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้สอนจัดการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทางทีมงานจึงได้สอบถามมุมมองของนักศึกษาหลากหลายชั้นปี ตั้งแต่ชั้นปริคลินิก ชั้นคลินิก และแพทย์ใช้ทุนชั้นปีที่ 1 เพื่อรวบรวมมุมมองอย่างรอบด้าน ผ่านการตั้งประเด็นคำถาม 5 ข้อ ดังนี้

“What are your perspectives on Team-based Learning?”

นพ.คณิน ดาษณิม

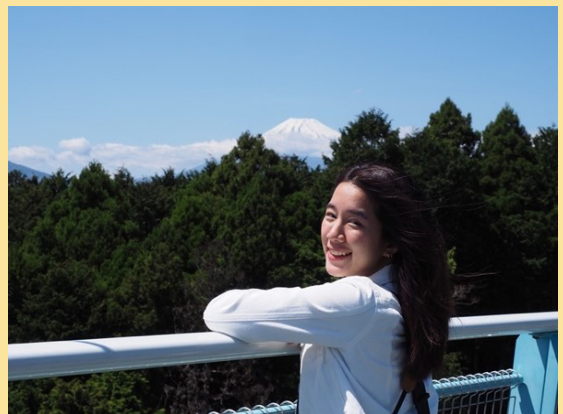
ศูนย์ความเป็นเลิศด้านการศึกษาวิทยาศาสตร์สุขภาพ
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

1. ในมุมมองของผู้เรียน การเรียนรูปแบบ Team-based learning ส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่างไร

จากการสัมภาษณ์ นักศึกษาแสดงความคิดเห็นว่า Team-based learning ทำให้การเรียนเปลี่ยนจาก passive learning กลายเป็น active learning ส่งผลกระตุ้นให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในชั้นเรียนมากขึ้น และกระตุ้นให้นักศึกษาตั้งใจศึกษาเนื้อหาก่อนเรียน และการฝึกแก้โจทย์ปัญหาในห้องเรียนยังคงช่วยในการส่งเสริมทักษะ Critical thinking และ Decision making นอกจากนี้การเรียน Team-based learning ทำให้ผู้เรียนได้ตั้งคำถามเพิ่มเติมผ่านโจทย์ปัญหาที่มีความซับซ้อนในการคิดส่งเสริมให้นักศึกษามีความเข้าใจในเนื้อหามากยิ่งขึ้น และที่สำคัญคือทำให้นักศึกษารู้จักประเด็นสำคัญในการเรียนรู้ในแต่ละหัวข้อได้ แต่เนื่องจากการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไป เปลี่ยนขั้นตอนการเรียนให้อยู่ที่บ้านก่อนคาบเรียน และเปลี่ยนห้องเรียนให้เป็นสถานที่ทำโจทย์ร่วมกัน ในมุมมองของนักศึกษาบางท่านรู้สึกว่ “เราต้องใช้เวลาในการเรียนมากขึ้นเป็นสองเท่า” เน้นอนว่าเวลาที่ทุ่มเทเวลาให้กับสิ่งที่ต้องเรียนรู้นั้นย่อมได้รับผลลัพธ์จากการเรียนรู้นั้นมากขึ้น แต่ในทางกลับกันกระบวนนี้เพิ่มภาระงานจนอาจส่งผล Burden ต่อนักศึกษา โดยเฉพาะในการเรียนชั้นคลินิกที่มีภาระงานที่รับผิดชอบค่อนข้างเยอะ หากมีการจัด Team-based learning จึงต้องพิจารณาถึงภาระงานของนักศึกษาประกอบด้วยเช่นกัน

“เป็นการเรียนที่ประยุกต์ใช้ความรู้ที่จะ
ทำให้มองเห็นภาพเข้าใจเนื้อหา
และรู้ว่าประเด็นไหนสำคัญ”

- นศพ. ชวิศา -

“เปลี่ยนจาก passive learning เป็น
active learning ศึกษาทเรียน
ด้วยตนเองก่อน และกิจกรรมใน
ห้องเรียนช่วยให้ตรวจสอบความ
เข้าใจที่ได้อ่านมาล่วงหน้า”

- นศพ. พัชรพล -

“ปัจจัยด้านเวลาที่มีจำกัดของนักศึกษา หากขาดการบริหารจัดการสื่อการเรียนรู้การศึกษาด้วยตนเอง อาจจะทำให้ความตั้งใจที่ดีในการจัด TBL นั้น กลายเป็นความเครียดและภาระทางการศึกษาที่เพิ่มให้กับนักศึกษาแทน”

- นศพ. ฐิติพัฒน์ -

2. ความคิดเห็นต่อการเตรียมตัวศึกษาบทเรียนก่อนมาห้องเรียน และปัจจัยใดส่งผลเพิ่มแรงกระตุ้นให้ผู้เรียนเตรียมตัวมาได้มากขึ้นได้

ดังที่ได้กล่าวในย่อหน้าข้างต้น การเตรียมตัวศึกษาบทเรียนก่อนมาห้องเรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น แต่ก็ถือเป็นหนึ่งในปัญหาที่นักศึกษายกขึ้นมา และส่วนมากจะเกิดปัญหานี้ขึ้นในการเรียนในชั้นคลินิกเนื่องจากมีข้อจำกัดด้านเวลา จนหากมีการบริหารจัดการเรื่องนี้ไม่ดีพอ อาจส่งผลให้เกิดความเครียดต่อตัวนักศึกษาแทนได้

อย่างไรก็ตามในมุมมองนักศึกษามีความคิดเห็นต่อสิ่งที่สามารถเพิ่มแรงกระตุ้นให้นักศึกษาในการเตรียมตัวก่อนมาเรียนได้ และไม่ส่งผลด้านลบต่อตัวนักศึกษา ทางทีมงานจัดทำได้สรุปความคิดเห็นของนักศึกษาแบ่งเป็นดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยกระตุ้นจากภายนอก (Extrinsic Motivators) ได้แก่

- การทำข้อสอบทั้งแบบเดี่ยวและแบบกลุ่ม สามารถเป็นแรงกดดันเล็ก ๆ ทำให้นักศึกษาต้องเตรียมพร้อมก่อนการเข้ามาทำข้อสอบ และสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนได้

- สื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง

หากสื่อการเรียนรู้เป็นสื่อที่เข้าใจง่าย มีความน่าสนใจ ไม่เยอะหรือน้อยจนเกินไป และที่สำคัญคือสอดคล้องกับเนื้อหาที่ต้องใช้ในคาบเรียน จะส่งผลให้นักศึกษาศึกษาด้วยตนเองเพิ่มมากขึ้น

หากมีสื่อการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบ ไม่ใช่แค่เอกสารคำสอนที่ต้องอ่านตัวหนังสือจำนวนมาก แต่มีทางเลือกอื่น ๆ เช่น คลิปวิดีโอ ก็จะสามารถกระตุ้นให้นักศึกษาที่มีวิธีการเรียนที่แตกต่างกัน มีแนวทางที่จะศึกษาด้วยวิธีที่มีประสิทธิภาพต่อตนเองมากที่สุด

2. ปัจจัยกระตุ้นจากภายใน (Intrinsic Motivators) ได้แก่

- ทักษะการบริหารจัดการตนเอง (Self-Management Skills) เป็นปัจจัยที่ขึ้นอยู่กับตัวนักศึกษาเอง ไม่ว่าจะเป็นการบริหารจัดการเวลา การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง หรือการวางแผนเป้าหมายส่วนตัว
- ความรู้สึกด้านบวกต่อรูปแบบการเรียน ตัวอย่างเช่น หากผู้สอนสามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้อันดี เนื้อหาที่ได้เรียนเป็นประเด็นที่น่าสนใจ และหลังจากเรียนแล้วสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริง ก็จะช่วยเพิ่มแรงกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้สึกถึงสิ่งที่ตัวเองเตรียมตัวมีประโยชน์ต่อตนเอง

จากบทสัมภาษณ์จึงทำให้เห็นว่า ผู้สอนสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ในหลากหลายด้าน ไม่ใช่เพียงแค่ปัจจัยกระตุ้นภายนอก แต่ผู้สอนสามารถออกแบบบรรยากาศในการเรียนรู้เพื่อเป็นปัจจัยกระตุ้นภายในต่อนักศึกษาได้เช่นกัน

“ การที่ต้องศึกษาคลิปวิดีโอในระดับ ชั่วโมงเป็นสิ่งที่อาจจะทำให้ไม่ชอบ การเรียนรู้ด้วยวิธีนี้ครับ คิดว่าความยาวที่ ประมาณ 20-30 นาที เป็นระยะเวลา ที่เหมาะสมสำหรับนักศึกษาครับ ”

- นศพ. แสนยากร -

3. ความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนการเรียนในห้องเรียนเป็นการใช้เวลาในห้องเรียนในการฝึกแก้ปัญหา

นักศึกษามีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าการใช้เวลาในห้องเรียนในการฝึกแก้ปัญหา นอกจากเป็นปัจจัยกระตุ้นให้นักศึกษาเตรียมตัวก่อนมาเข้าเรียนแล้ว ยังส่งเสริมให้เกิดกระบวนการคิด วิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนภายในกลุ่มรวมถึงเพื่อนภายในห้องเรียน ทำให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาที่ลึกซึ้งซึ้งขึ้นมากกว่าการเรียนแบบ Traditional Lecture

ในทางกลับกันนักศึกษาบางคนให้ข้อคิดเห็นว่า การทำข้อสอบในคาบเรียนนั้นก็สามารไปเพิ่มแรงกดดันให้กับนักศึกษาได้ หากนักศึกษามีความเข้าใจว่าการทำข้อสอบเป็นการประเมินเพื่อเก็บคะแนน แต่หากมีการทำความเข้าใจกันตั้งแต่ต้นว่าจุดประสงค์ของการทำข้อสอบทำเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และการ Feedback ต่อตนเอง จะช่วยลดความกดดันต่อตัวเองของนักศึกษาได้

“ กระตุ้นทักษะการค้นคว้าหาความรู้
ได้ดีมาก ๆ คิดว่าเป็นแนวทางที่ดี
ในการปลูกฝังการเรียนรู้ตลอดชีวิต
(Lifelong Learning)”

- พญ. อรณิชา -

“Traditional lecture ที่เป็นการโปรย
ความรู้กว้าง ๆ ในขณะที่การเรียนแบบ
Question-based learning จะช่วย
ทำให้นักศึกษาจับประเด็นที่สำคัญ
ได้มากขึ้นและกระตุ้นให้นักศึกษา
ได้ลองคิดร่วมกับเพื่อน ๆ”

- นศพ. ธนภฤต -

4. ความคิดเห็นต่อผู้สอนที่เปลี่ยนจาก Lecturer เป็นการ Facilitator

บทบาทของผู้สอนที่เปลี่ยนไปถือเป็นอีกหนึ่งตัวแปรสำคัญที่เพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนแบบ Team-based learning นักศึกษามีมุมมองไปในทิศทางใกล้เคียงกันถึงบทบาท Facilitator ของผู้สอน ทำให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนมากขึ้น ทำให้เกิดการแบ่งปันความรู้กันในห้องเรียนได้มากขึ้น ส่งผลให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาที่ลึกซึ้งขึ้น

“แล้วการเป็น Facilitator ที่ดีควรทำอย่างไร?” จากบทสัมภาษณ์มีนักศึกษาแพทย์ท่านหนึ่ง นำเสนอมุมมองว่าลักษณะของ Facilitator ที่ดี คือการส่งเสริมทักษะการให้ข้อมูลป้อนกลับหรือ Feedback Skill กล่าวคือ หากบรรยากาศของการแลกเปลี่ยนข้อมูลมีการให้ Feedback ที่ตรงประเด็น และเสริมสร้างแรงจูงใจในการเรียนได้ จะทำให้เพิ่มแรงกระตุ้นภายในให้กับผู้เรียนได้ ส่งผลต่อการเรียนรู้ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนด้วยตนเองให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นได้

“การสอนแบบ Facilitator คือเปลี่ยนจาก ‘นักศึกษาต้องทำแบบนี้’ เป็น ‘ทำไมนักศึกษาถึงคิดแบบนี้’ อธิบายให้ฟังหน่อยได้ไหม’ ทำให้นักศึกษารู้สึกว่าอาจารย์เข้าใจเรามากขึ้น”

- นศพ. ฐิติพัฒน์ -

“ส่วนตัวคิดว่าการเรียนรู้ TBL น่าจะมีประโยชน์มาก ๆ หากได้กลับไปเรียนตอนอยู่ปี 6 หลังจากเริ่มมีความรู้และประสบการณ์ในระดับหนึ่ง หากได้กลับไปเรียนและ discuss กันในชั้นเรียนน่าจะเป็นประโยชน์มากเช่นกัน”

- พญ. อรณิชา -

5. บรรยากาศห้องเรียนที่เหมาะสมต่อการเรียนการสอน Team-based learning

บรรยากาศของห้องเรียน (Educational Environment) เป็นปัจจัยที่ส่งผลอย่างมากต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน หากผู้สอนสามารถสร้างบรรยากาศที่ดีได้จะช่วยกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมและกล้าแสดงความคิดเห็นของผู้เรียนทั้งในกลุ่มเดียวกัน ระหว่างกลุ่มและระหว่างผู้เรียนและผู้สอน โดยนักศึกษาได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการสร้างบรรยากาศห้องเรียนที่ดีดังนี้

1. การมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน การที่ผู้เรียนรู้ก่อนล่วงหน้าว่าวัตถุประสงค์และรูปแบบของคาบเรียนเป็นอย่างไร ทำให้ผู้เรียนสามารถเตรียมพร้อมทั้งเนื้อหาและกระบวนการคิดให้พร้อมสำหรับการทำโจทย์และแบ่งปันความเห็นกับเพื่อนในกลุ่มได้

2. การมีกฎกติการ่วมกันของห้องเรียน (Ground rule) หากกำหนดกติกาที่เหมาะสม เช่น กำหนดให้เกิดขึ้นที่ปลอดภัย หรือ กำหนดว่าเวลาคนหนึ่งพูดคนอื่นต้องตั้งใจฟังและไม่พูดแทรก สามารถสร้างพื้นที่ภายในกลุ่มเป็นพื้นที่ปลอดภัย (safe space) ส่งผลให้ผู้เรียนกล้าที่จะพูดแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของตนเองกับเพื่อน ๆ ภายในกลุ่ม

3. ทักษะการ feedback และ reflection การให้ feedback โดยมี Positive Feedback เป็นองค์ประกอบและไม่ตัดสินสามารถช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็นและกล้าตั้งคำถามมากขึ้นโดยไม่กลัวผิดพลาดหรือโดนตัดสินจากอาจารย์และเพื่อนร่วมห้องเรียน

4. บรรยากาศหลังจบคาบเรียน หากก่อนจบคาบเรียนผู้สอนสรุปเนื้อหาสำคัญ และมีช่วงการซักถามช่วยให้ผู้เรียนได้สรุปความคิดและเห็นภาพรวมของเนื้อหา นอกจากนี้หากผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสอบถามข้อสงสัยหลังจบคาบเรียนได้ สามารถช่วยส่งเสริมบรรยากาศของการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างใกล้ชิด เป็นกันเอง และกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น

“บรรยากาศที่ดีควรเป็น
บรรยากาศที่ส่งเสริมการ
กล้าตอบแบบไม่กลัวผิด
พลาดมากกว่า การเน้นที่
ผลคะแนน”

- นศพ. แสนยากร -

จากบทความนี้ เสียงของนักศึกษาช่วยยืนยันได้ว่าการเรียนการสอนในรูปแบบ Team-based learning ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ได้มากขึ้นในหลากหลายแง่มุม และยังทำให้เล็งเห็นถึงความท้าทายที่มากมายสำหรับผู้สอนในการพัฒนาทั้งสื่อการเรียนรู้ บรรยากาศภายในห้องเรียน รวมถึงทักษะในการสอนรูปแบบใหม่ ไม่ใช่แค่เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ แต่ยังช่วยป้องกันไม่ให้เกิดการเรียนรู้ไปส่งผลให้เกิดความเครียดและแรงกดดันที่มากเกินไปให้กับตัวผู้เรียน

ทางทีมงานขอขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านที่มาร่วมแบ่งปันข้อคิดเห็นกับทางวารสาร SHEE Journal ของพวกเรา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเสียงของผู้เรียนจะเป็นอีกหนึ่งกระจกสะท้อนเพื่อพัฒนาระบบการเรียนการสอนในหลักสูตรวิทยาศาสตร์สุขภาพในอนาคต

ขอขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์

- 👤) พญ.อรณิชา ตระการกุล แพทย์ใช้ทุนชั้นปีที่ 1
สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข โรงพยาบาลกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี
- 👤) นศพ.ฐิติพัฒน์ พัฒนาประทีป นักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 5 คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล
- 👤) นศพ.ชวิศา วรกุลลัญฐานีย์ นักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 5 คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล
- 👤) นศพ.แสนยากร มาพิจารณ์ นักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 4 คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล
- 👤) นศพ.ธนกฤต กมลสัมฤทธิ์ผล นักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 3 คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล
- 👤) นศพ.พัชรพล รุจิพรพงษ์ นักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 3 คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล